

زباله اصطلاحاً به فضولات جامد، نیمه جامد یا مایعی گفته می شود که ظاهراً به درد نخور بوده و دور ریخته می شود. زباله خانگی شاید مهمترین بخش زباله محسوب شوند که در صورت تفکیک و مدیریت صحیح بتوانند بخشی از سرمایه های ملی را باز گرداند.

امروزه به دلیل افزایش جمعیت، زباله های شهرها نیز افزایش یافته است. از آن گذشته رواج فرهنگ مصرف سبب شده است در شهرهای بزرگی چون تهران هر فرد روزانه ۹۰۰ گرم زباله تولید کند. زباله های خانگی عبارتند از: پس مانده های مواد خوراکی، کاغذ، شیشه، فلزات، پلاستیک، پارچه و غیره. بخش بزرگی از زباله های خانگی را پس مانده های گیاهی و حیوانی مثل پس مانده سبزی ها، پوست و ضایعات میوه و استخوان و ضایعات گوشت و مرغ و ماهی تشکیل می دهند که **زباله تر** به حساب می آید. کاغذ و مقوا اعم از روزنامه، کتاب، دفتر و کاغذ بسته بندی نیز بخش بزرگ دیگری از زباله را تشکیل می دهد.

انواع پلاستیک، ظروف یک بار مصرف، اسباب بازی و قوطی های فلزی و شیشه ای نیز بخشی از زباله های منازل است. باید توجه داشت تمام موادی که از نظر ما به درد بخور نیستند، دور ریختنی نیست. اگر به هزینه های جمع آوری و دفن زباله نگاهی بیندازیم، متوجه می شویم که با کمی دقت می توان از استهلاک چه سرمایه قابل توجهی جلوگیری کرد.

برای تولید هر تن کاغذ باید ۱۵ اصله درخت تنومند قطع شود و برای تولید هر تن آلومینیوم ۴ تن سنگ معدن و ۷ تن زغال سنگ و قیر لازم است. برای تولید شیشه باید مقدار زیادی شن و ماسه از زمین استخراج شود. عمل حفاری و استخراج منظره زشتی به محل معدن می دهد و علاوه بر آن مقدار زیادی سوخت و آب نیز مصرف می شود.

هر تن زباله حدود ۴۰۰ متر مکعب گاز گلخانه ای دی اکسید کربن متصاعد می کند و از هر تن زباله ۴۰۰ تا ۶۰۰ لیتر شیرابه خارج می شود که می تواند تاثیر خطرناکی روی آب و خاک داشته باشد و محل های دفن زباله هر روز گسترش بیشتری پیدا می کنند. اگر تولید زباله به همین ترتیب ادامه داشته باشد، مدت زیادی طول نخواهد کشید که تمام اراضی اطراف شهرها پر از زباله شده و محلی برای دفن زباله باقی نخواهد ماند. بازگشت به طبیعت در مورد بسیاری از مواد موجود در زباله به طول می انجامد و این مواد سالها باعث آلودگی و آسیب به محیط زیست می شوند. شیشه و قوطی های فلزی و بویژه آلومینیومی صدها سال روی زمین باقی می ماند. کیسه ها و ظروف پلاستیکی که یک روز به دلیل سبکی و دوام آنها ساخته شدند، امروزه عامل بزرگترین مشکلات زیست محیطی هستند. پلاستیک غیر قابل تجزیه است و کیسه های نایلونی به طور متوسط ۵۰۰ سال در محیط باقی می ماند. کیسه های پلاستیکی همراه باد همه جا پخش می شوند و بیشتر آنها سر از دریا درآورده با به وسیله جانداران بلعیده شده سبب مرگ آنها می شود. چنانچه پلاستیک و نایلون موجود در زباله سوزانده شود، اسید کلریدریک ایجاد می کند که باعث آلودگی هوا و آسیب رساندن به انسان و دیگر موجودات می شود. از سوی دیگر، انباشته شدن زباله در محل و شهرها مکان خوبی برای رشد میکروارگانیسمها و تولید و تکثیر حشرات و جانوران موذی نظیر موش است، زیرا زباله ۳ عامل رشد و تکثیر این جانداران یعنی مواد غذایی، رطوبت و پناهگاه را با خود دارد. طبق برآوردهای علمی در هر گرم خاکروبه بین ۵۰ هزار تا ۱۰ میلیون باکتری مختلف وجود دارد. مگس که ناقل انواع اسهال، حبسه، وبا، سل و... است و موش که تکثیر آن بستگی به میزان زباله دارد و تیفوس و طاعون را اشاعه می دهد، در اثر انباشته شدن زباله سلامت محیط انسانی را تهدید می کنند. بعضی از زباله های خانگی مثل انواع باکتری، لامپهای مهتابی و جیوه ای و لوازم الکترونیکی به علت داشتن سرب، جیوه و کادمیوم در ترکیب خود خطرناک هستند. همچنین تعویض خانگی روغن موتور ماشین و جاری کردن آن در فاضلاب شهری به دلیل وجود مواد سمی باعث آلودگی آنها می شود. یک لیتر روغن موتور می تواند تا یک میلیون لیتر آب سالم را آلوده کند.

در حالی که این روغن موتور قابل بازیافت و استفاده مجدد است و می توان آن را به تعویض روغنی ها تحویل داد تا آن را برای تصفیه مجدد تحویل پالایشگاه دهند.

چگونه مدیریت زباله های خانه را به عهده بگیریم؟

مصرف درست می تواند تا حد زیادی هزینه های خانواده و مصرف آب و انرژی را پایین بیاورد و از تولید بیش از اندازه زباله جلوگیری کند.

برای مدیریت زباله های منزل در درجه اول مواد قابل تجزیه مثل پس مانده های آشپزخانه و مواد غذایی را از سایر مواد جدا کنید. این مواد بسرعت تجزیه شده به طبیعت باز می گردد. پس مانده های گیاهی نیز به کود کمپوست تبدیل می شود که برای اصلاح خواص خاک و جبران مواد غذایی از دست رفته آن مفید است و با اجرای دقیق این طرح می توان روزانه ۵۳۰ هکتار خاک کشور را احیا کرد. روزنامه ها و کاغذهای باطله و دفترچه های تمام شده مشق نیز قابل بازیافت است که باید جداسازی شود. همچنین شیشه های به درد نخور منزل علاوه بر قابلیت مجدد تبدیل به شیشه در صورت بازیافت، فضای دفن زباله را نیز اشغال نمی کند. بنابراین شیشه ها را نیز در محل دیگری نگهداری کنید و وقتی انباشته شد آن را به ماموران بازیافت یا خریداران دوره گرد بفروشید. ظروف و قوطی های فلزی آلومینیوم را دور نیندازید. بازیافت آلومینیوم می تواند ۹۰ درصد انرژی لازم برای ساخت آن را به صرفه جویی کند. آلودگی مرحله تولید آن نیز ۹۵ درصد کمتر است. این قوطی ها را نیز جدا نگهدارید و به فروشندگان های دوره گرد بفروشید تا به قوطی، ظرف جدید، فویل و ظروف یکبار مصرف آلومینیومی تبدیل شود.

برای کاهش خطرات میکروبیها و حشرات، در سطل زباله از کیسه های پلاستیکی سالم جای میوه یا خریدهای دیگر استفاده کنید و هر شب در زمان مناسب زباله را به رفتگر تحویل دهید. کیسه های پلاستیکی، ضایعات پلاستیکی و لوازم پلاستیکی شکسته را جمع آوری کنید و به خریداران دوره گرد تحویل دهید. تا جایی که ممکن است از لباسها و پارچه ها استفاده کنید. از پارچه های پنبه ای برای گردگیری و استفاده در آشپزخانه می توان بهره گرفت. لوازم برقی از انواع باتری بهتر است تا حد ممکن از اسباب بازیها و لوازم باتری دار استفاده نکنید. باتری ها حاوی مواد سمی هستند و قرار گرفتن آن در دسترس بچه ها کار درستی نیست. از قرار دادن لامپهای سوخته در محلی که قابل شکستن است، خودداری کنید. مواد موجود در آنها بشدت آلاینده است. ظروف غذا را ابتدا کاملا تخلیه کنید و سپس بشویید. این کار باعث می شود رطوبت کمتری وارد زباله ها شود. خرده نان و پس مانده سفره را نیز می توانید برای پرنده ها بریزید. سعی کنید فقط مواد قابل تجزیه را در کیسه ریخته و تحویل رفته گر بدهید. هنگام خرید از بسته بندیهای زیاد از سوی فروشندگان جلوگیری کنید. خرید را به طور کلی انجام دهید. مثلا برنج را برای مصرف سالانه خریداری کنید. با این روش کیسه های کمتری برای بسته بندی استفاده می شود. برای خرید نیز می توانید از ساکهای پارچه ای که پارچه های موجود در خانه ساخته اید، استفاده کنید در صورت امکان شیرینی و آجیل را در پاکتهای کاغذی بخرید. از ظروف یک بار مصرف نیز کمتر استفاده کنید.

اگر در حیاط خانه تان باغچه دارید، می توانید مقداری از زباله ها و پس مانده های آشپزخانه مثل پوست تخم مرغ، ضایعات سبزی و میوه (و البته با در نظر گرفتن ملاحظات استخوان، ضایعات گوشتی) و دیگر مواد قابل تجزیه را در گوشه باغچه تان به کمپوست تبدیل کنید.